

POSTANOWIENIE

Dnia 22 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa H. D.
przeciwko [...] Szpitalowi [...] w G.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 listopada 2018 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w T.
z dnia 24 lutego 2017 r., sygn. akt IV Pa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w T. wyrokiem z dnia 24 lutego 2017 r. oddalił apelację wniesioną przez pozwanego [...] Szpital [...] w G. od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. z dnia 26 września 2016 r., zasądającego od pozwanego na rzecz powódki H. D. kwotę 15.024,19 zł tytułem wynagrodzenia za maj 2016 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwany [...] Szpital [...] w G. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w T. z dnia 24 lutego 2017 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest: art. 3¹ § 1 k.p. w związku z art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (dalej jako UDL), art. 46 ust. 3 w związku z art. 49 ust. 6 UDL; art. 42 § 4 k.p.; art. 38 w związku z art. 58 § 1 k.c. i w związku z art. 300 k.p.;

art. 38 k.c. w związku z art. 103 § 1 k.c. i w związku z art. 300 k.p.; art. 22 § 1 k.p.; art. 80 k.p.; art. 92 § 1 pkt 1 k.p.; art. 92 § 1 pkt 1 w związku z § 2 k.p. w związku z art. 37 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, a także naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, to jest: art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.; art. 232 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej skarżący powołał się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, które zawarł w pytaniu „czy osoba powołana przez organ tworzący na stanowisko >pełniącego obowiązki< kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, uprawniona jest do prowadzenia spraw tego podmiotu oraz reprezentowania go na zewnątrz, zgodnie z dyspozycją art. 46 ust. 1 UDL (w tym również w sprawach z zakresu prawa pracy, zgodnie z art. 31 ust. 1 k.p.), w szczególności w sytuacji stwierdzenia nieważności aktu administracyjnego powierzenia >pełnienia obowiązków< kierownika SP ZOZ”?

Skarżący zauważył równocześnie, że zgodnie z aktualnym stanowiskiem orzecznictwa funkcję kierownika SP ZOZ może sprawować jedynie osoba powołana na takie stanowisko zgodnie z przepisami UDL, a zatem osoba wyłoniona po przeprowadzeniu postępowania konkursowego, na co wskazuje chociażby pogląd wyrażony w wyrokach Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 23 czerwca 2016 r., II OSK 1272/16, czy też Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Kielcach z dnia 17 grudnia 2015 r., II Sa/Ke 974/15. W dotychczasowej judykaturze nie zostało jednak rozstrzygnięte, czy osoba, której powierzono funkcję „pełniącego obowiązki” kierownika SP ZOZ jest uprawniona, w świetle art. 46 ust. 1 UDL, do prowadzenia spraw SP ZOZ oraz reprezentowania go na zewnątrz, zwłaszcza w sytuacji wyeliminowania z obrotu prawnego aktu administracyjnego dotyczącego powierzenia określonej osobie funkcji „pełniącego obowiązki” kierownika SP ZOZ – w sferze cywilnoprawnej, w tym również w zakresie nawiązywania przez osobę, której powierzono funkcję „pełniącego obowiązki” kierownika SP ZOZ, stosunków z zakresu prawa pracy.

Zdaniem skarżącego, stwierdzenie nieważności aktu administracyjnego, stanowiącego źródło kompetencji danej osoby do dokonywania czynności prawnych w imieniu osoby prawnej, stwarza stan, w którym osoba ta nie była uprawniona do prowadzenia spraw oraz do reprezentowania tej osoby prawnej wobec osób trzecich. Wprawdzie w art. 38 k.c. nie określono wprost sankcji wadliwej umowy zawartej przez rzekomy organ, jednakże w doktrynie i orzecznictwie są reprezentowane dwa zasadnicze stanowiska, w których dominuje jednak ocena, że umowa zawarta przez rzekomy organ jest bezwzględnie nieważna. Stanowisko to jest wywodzone z treści art. 38 k.c. w związku z art. 58 § 1 k.c.

W ocenie skarżącego, brak wyraźnego odesłania w art. 39 k.c. do przepisów art. 103 k.c. lub art. 104² k.c. regulujących status prawny czynności prawnych rzekomego pełnomocnika (stosowanych w drodze analogii) może więc prowadzić do wniosku, że czynności takie są bezwzględnie nieważne, a zatem nie istnieje i nie będzie istniała możliwość ich usankcjonowania w drodze czynności podejmowanych przez organ osoby prawnej. Niemniej nie można w sposób jednoznaczny wykluczyć stanowiska, zgodnie z którym czynności takie są obarczone wadą względnej nieważności, a zatem umożliwiającą sanowanie czynności prawnej obciążonej tą wadą w drodze jej potwierdzenia przez organ rentowy osoby prawnej działający w prawidłowym składzie. Jednakże należy zwrócić uwagę, że również w takim przypadku, w sytuacji odmowy dokonania potwierdzenia wadliwej czynności prawnej przez organ osoby prawnej, czynność taka „staje się” czynnością bezwzględnie nieważną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne

skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada również przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. pośród wielu postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 296/11, LEX nr 1214580; z dnia 11 czerwca 2013 r., II UK 71/13, LEX nr 1331300). Oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu

Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego nie spełnia wyżej określonych kryteriów. Formułując swoje wątpliwości, skarżący nie dostrzega bowiem, że dotyczą one co najwyżej skutków prawnych wadliwości aktu administracyjnego w stosunku do osoby, której ów akt administracyjny dotyczy, co w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy oznacza osobę, której powierzono „pełnienie obowiązków” dyrektora szpitala. To w odniesieniu do takiej osoby (a konkretnie Prezesa UKE) wypowiadał się bowiem Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 lutego 2008 r., III SZP 1/08, powołując w tym względzie wcześniej wyrażone poglądy judykatury, zgodnie z którymi w wypadku, gdy akt mianowania jest wydany w prawidłowej formie i przez upoważniony do tego organ, to mimo ewentualnych naruszeń procedury powołania danej osoby na stanowisko organu administracji publicznej, powołanie jest ważne i powoduje nawiązanie stosunku zatrudnienia z powołania i powierzenie stanowiska. Również w odniesieniu do takiej osoby w orzecznictwie sądów administracyjnych przyjmuje się, że wyeliminowanie niezgodnego z prawem aktu administracyjnego wskutek stwierdzenia jego nieważności wywołuje skutek *ex tunc*.

W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy nie chodzi jednak o to, czy w stosunku do osoby, której wadliwie powierzono „pełnienie obowiązków” dyrektora szpitala doszło do skutecznego nawiązania stosunku pracy, lecz wyłącznie o to,

czy osoba taka mogła legalnie i skutecznie zawrzeć umowę o pracę z powodem jako organ zarządzający w rozumieniu art. 3¹ § 1 k.p. Należy w związku z tym podkreślić, że analogiczny problem, aczkolwiek dotyczący uprawnień do skutecznego rozwiązania stosunku pracy, a nie jak w niniejszej sprawie skutecznego nawiązania stosunku pracy, został już rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy, który w wyroku z dnia 13 marca 2014 r., I PK 219/13 (OSNP 2015 nr 6, poz. 78) wyraził pogląd, że wypowiedzenie nauczycielskiego stosunku pracy może być legalnie dokonane przez nauczyciela pełniącego obowiązki dyrektora szkoły (art. 3¹ § 1 k.p.), choćby następnie akt powierzenia mu okresowo pełnienia tych obowiązków (dyrektora szkoły) został unieważniony w sądowym postępowaniu administracyjnym. Co jednak szczególnie istotne z punktu widzenia potrzeby rozstrzygnięcia problemu prawnego sygnalizowanego przez skarżącego, Sąd Najwyższy w powołanym wyroku wyjaśnił również, że na gruncie prawa pracy i w sferze stosunków prawa pracy wykluczone jest uznanie prawomocnie orzeczonej w postępowaniu administracyjno-sądowym nieważności okresowego powierzenia innemu nauczycielowi funkcji pełniącego obowiązki dyrektora szkoły z mocą wsteczną (*ex tunc*) i to w odniesieniu do czynności prawa pracy podjętych w okresie „bezprawnego” pełnienia obowiązków dyrektora szkoły. Tymczasem do prawomocnego orzeczenia sądu administracyjnego o nielegalności powierzenia pełnienia obowiązków dyrektora szkoły innemu nauczycielowi, który podejmował rozmaite czynności prawa pracy, korzystając ze statusu uprawnionego podmiotu reprezentującego szkołę (art. 3¹ k.p.), jego czynności nie mogą być i nie podlegają wyeliminowaniu z porządku prawnego, tj. nie zostają „unicestwione” z mocą wsteczną i wstecznymi skutkami prawnymi (*ex tunc*) już dlatego, że naruszałoby to zasady pewności prawa pracy i pewności obrotu prawnego. Oznacza to, że skutki prawomocnego orzeczenia sądu administracyjnego o sprzeczności z prawem aktu powierzenia pełnienia obowiązków dyrektora szkoły mogą w stosunkach pracy oddziaływać wyłącznie na przyszłość (*ex nunc*).

Zdaniem Sądu Najwyższego w obecnym składzie, przedstawiony pogląd prawny, nie tylko z uwagi na podobieństwo stanów faktycznych występujących w sprawie, w której zapadło powołane wyżej orzeczenie, oraz w niniejszej sprawie, ale także ze względu na podobieństwo odnoszących się do tych stanów

faktycznych regulacji prawnych, w pełni uzasadnia więc stanowisko, w myśl którego także stosunek pracy z pracownikiem szpitala (posiadającego status samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej) może zostać legalnie i skutecznie nawiązany przez osobę pełniącą okresowo obowiązki dyrektora tego szpitala, w stosunku do której akt powierzenia jej pełnienia tych obowiązków został następnie unieważniony w sądowym postępowaniu administracyjnym. Osoba taka aż do prawomocnego orzeczenia sądu administracyjnego korzysta bowiem ze statusu podmiotu uprawnionego do podejmowania czynności w sprawach z zakresu prawa pracy w rozumieniu art. 3¹ § 1 k.p.

Uwzględniając powyższe motywy, Sąd Najwyższy jest zdania, że skarżący nie zdołał wykazać potrzeby poddania jego skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpatrzeniu ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne. W judykaturze za utrwalony należy bowiem uznać pogląd, zgodnie z którym nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) ani nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Dlatego też Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji swojego postanowienia.